

LA PARAULA DE DÉU ÉS JESÚS: ESCOLTEU-LO. Resposta a Thomas Söding

Agustí BORRELL
Facultat de Teologia de Catalunya

Thomas Söding, en la seva brillant aportació a aquest Congrés, acaba d'oferir-nos una reflexió profunda i plena de suggeriments sobre la relació entre Jesús i la Paraula de Déu. El seu repàs dels textos del Nou Testament mostra amb precisió quin és el pensament cristià sobre Jesús com a revelador de Déu. Amb claredat i amb rigor exegetíc ha anat desgranant les referències dels Sinòptics, i més encara les de Joan, a la relació de Jesús amb el Pare i a la forma com Jesús esdevé per als homes mitjà d'accés a Déu. D'acord amb la teologia neotestamentària, Jesús no tan sols coneix la voluntat de Déu i transmet la Paraula de Déu, sinó que ell mateix és la Paraula de Déu.

A les paraules de Söding, doncs, només goso posar-hi alguns subratllats, o extreure'n alguns corol·laris, seguint el seu mateix to d'atenció preferent als textos del Nou Testament. Els interrogants de fons que ens plantegem aquests dies continuen ressonant: ¿és possible conèixer Déu?; ¿poden els homes entrar en contacte amb ell, rebre la seva comunicació, acollir la seva paraula? I, d'altra banda, ¿ens és possible parlar de Déu, dir-ne res que tingui sentit o que sigui veritat?; ¿no resulta radicalment inadequat el llenguatge humà per a referir-se al Totalment Altre?; ¿no seria millor, com proposen els místics, de restar en un silenci contemplatiu i respectuós del misteri?

Per als cristians, la resposta a aquestes preguntes passa per la concepció bíblica de la revelació, segons la qual és Déu mateix qui ha volgut superar la distància que pogués haver-hi entre ell i la humanitat. Així ho resumeix, per exemple, el conegut paràgraf de l'inici de la Constitució *Dei Verbum* del Concili Vaticà II:

Va plaure a Déu, en la seva bondat i saviesa, revelar-se ell mateix i fer conèixer el misteri de la seva voluntat (cf. Ef 1,9), per mitjà del qual els homes tenen accés

al Pare pel Crist, Verb encarnat, en l'Esperit Sant i participen de la naturalesa divina (cf. Ef 2,18; 2Pe 1,4). Per això, mitjançant aquesta revelació, Déu invisible (cf. Col 1,15; 1Tm 1,17), mogut pel seu gran amor, parla als homes com a amics (cf. Ex 33,11; Jn 15,14-15) i conviu amb ells (cf. Ba 3,38), per tal d'invitar-los i acollir-los a la seva companyia (DV 2).

El document preparatori del Sínode del 2008, dedicat a la Paraula de Déu en la vida i en la missió de l'Església, cita aquest text, tot insistint en el fet que la iniciativa en la revelació és de Déu, i recorda que si ell es fa conèixer és amb una finalitat molt precisa: «Déu es manifesta d'una manera tan gratuïta com orientada a establir una relació interpersonal de veritat i d'amor amb l'home i el món que ha creat» (*Lineamenta*, n. 6).

Déu, doncs, en un context d'amor, parla als homes, perquè entrin en un tracte d'amistat amb ell, perquè puguin descobrir el seu amor i correspondre-hi. En la dinàmica de la història bíblica, Déu es va revelant al poble escollit, tot fent-se conèixer a persones concretes: adreça la seva paraula a Abraham, parla amb Moisès cara a cara (Ex 33,11), comunica la seva paraula als profetes... Tanmateix, cal remarcar una vegada i una altra el lloc únic i sorprenent que ocupa el Fill en aquest procés; com expressa tan bellament l'inici de la Carta als Hebreus: «En moltes ocasions i de moltes maneres, Déu antigament havia parlat als pares per boca dels profetes; però ara, en aquests dies, que són els definitius, ens ha parlat a nosaltres en la persona del Fill» (He 1,1-2).

Si Déu parla, és lícit referir-se a la Paraula de Déu, i voler-la escoltar, conèixer i entendre. Tota l'espiritualitat bíblica està centrada en l'escolta. Déu és invisible, ningú no pot veure'l i continuar vivint (Ex 33,20), però en canvi la crida a escoltar Déu i la seva paraula recorre l'Antic Testament de cap a cap, començant per l'emblemàtica invitació deuteronomica: «Escolta, Israel: el Senyor és el nostre Déu, el Senyor és l'únic» (Dt 6,4). Per cert, que si Déu convivia a escoltar-lo, és perquè ell també escolta (cf. Ex 2,22-23).

I si ara Déu ha parlat en el Fill, a qui cal escoltar és al Fill. Jesús és el qui proclama la Paraula de Déu (Lc 5,1). Ell és el qui parla de Déu, amb la seva predicació i amb les seves accions. Però Jesús parla alhora d'ell mateix, perquè ell és la revelació de Déu (Jn 1,18), ell és la Paraula (Jn 1,1), ell és l'evangelí (Mc 1,1). L'únic manament que els evangelis posen en boca del Pare és precisament el d'escoltar el Fill: «Aquest és el meu Fill, el meu estimat; escolteu-lo» (Mc 9,7). La Paraula de Déu ja no arriba en una veu llunyana que posa en perill la vida dels qui la senten (Dt 5,25), ja no és la veu potent i majestuosa que estavella els cedres (Sl 29,4), ni tan sols no ha de passar a través de la mediació del profeta. Ara la Paraula de Déu s'identifica amb la veu de l'espòs, i el qui la sent experimenta la joia completa (Jn 3,29).

En el temps present, escoltar la Paraula de Déu vol dir conèixer el Fill. I com que ara la Paraula de Déu no és un text escrit, sinó que s'identifica amb

una persona, el que cal és entrar-hi en una relació personal d'amistat que porti a participar de la dinàmica de relació entre el Pare i el Fill: «Que jo estigui en ells i tu en mi, perquè siguin plenament u» (Jn 17,23). L'acollida de la Paraula de Déu, tal com aquesta es manifesta en el Fill, és un misteri de coneixement i d'amor: «Jo els he fet conèixer el teu nom, i els el faré conèixer més encara, perquè l'amor amb què m'has estimat estigui en ells, i jo també hi estigui» (Jn 17,26).

Perquè aquesta experiència única sigui coneguda, i perquè cada vegada més gent hi pugui participar, la Paraula de Déu necessita ser proclamada. ¿I qui ho ha de fer? No pas el qui té més capacitat oratòria o més mitjans tècnics o estratègics, ni tan sols el qui té més coneixements teològics. Els qui han de parlar són el qui han vist i sentit (Ac 4,20; 22,15), aquells a qui el Fill mateix anomena amics (Jn 15,15) i viuen, per tant, en la seva intimitat. Els qui han de portar l'anunci són els testimonis. Per exemple, segons la presentació llucana, la predicació inicial sobre Crist la duen a terme els qui han estat testimonis de la seva mort i de la seva resurrecció (Ac 2,32; 3,15; 5,32; 10,41; 13,31). Ells proclamen amb valentia la Paraula de Déu (Ac 4,31), i gràcies a la seva predicació la Paraula de Déu es va estenent (Ac 6,7; 12,24).

L'exordi sintètic i majestuós de la Primera carta de Joan ho resumeix de forma extraordinària (1Jn 1,1-4): el Fill, el qui és la Paraula de la vida, el qui és la vida eterna que estava amb el Pare, ara s'ha manifestat, i els qui l'anuncien són els qui l'han sentit, l'han vist amb els seus ulls, l'han contemplat, l'han tocat amb les seves mans; poden fer-ho perquè parlen d'allò que coneixen per experiència; i si ells han entrat en comunió amb el Fill i amb el Pare, l'objectiu del seu anunci és que els qui el reben també arribin a aquesta comunió.

No som en el temps de la visió, sinó en el temps de la fe: «Feliços els qui creuran sense haver vist» (Jn 20,29). Ara és plenament vigent l'afirmació paulina: «πίστις ἔξ ἀκοῆς» (Rm 10,17). No cal veure, però cal escoltar. Cal escoltar els qui han vist! Els qui han vist formen la comunitat dels deixebles, i la seva veu s'ha plasmat en l'Escriptura. Els qui van sentir les paraules del Fill i van tenir experiència de la seva revelació, la van transmetre, i la fe va acabar formulada en uns textos, reconeguts com a expressió adequada de la fe de la comunitat. Allí els creients veuen recollida en paraules humanes la Paraula de Déu, perquè aquests escrits contenen el destil·lat de l'experiència personal d'uns testimonis, que han entrat en comunió amb el qui és la Paraula de la vida.

Torna a tenir sentit la mediació de la paraula escrita, tal com és rebuda i proclamada de generació en generació per la comunitat de creients. La Paraula de Déu és en l'Escriptura. No d'una forma màgica, ni tancada, ni dogmàtica. Si allò que busca Déu és una relació interpersonal, l'Escriptura ha de ser un mitjà privilegiat al servei d'aquesta finalitat. I les paraules de l'Escriptura

només esdevenen font de vida quan algú les acull com allò que són realment, i es produeix en ell el pas a l'encontre i a la comunió amb el qui és la Paraula. Llavors es comprova la realitat de l'afirmació de la Carta als Hebreus: «La paraula de Déu és viva i eficaç. És més penetrant que una espasa de dos talls: arriba a destriar l'ànima i l'esperit, les articulacions i el moll dels ossos; discerneix les intencions i els pensaments del cor» (He 4,12). Tanmateix, tampoc no es pot oblidar en cap moment que la Paraula de Déu s'ha expressat en llenguatge humà, i sense analitzar-ne totes les característiques amb l'ajut de la filologia, la història, la filosofia, l'antropologia... és impossible de copsar-ne el significat autèntic. La recepció de l'Escriptura demana l'ajut indispensable de l'estudi científic. D'altra banda, cal igualment llegir la Bíblia a la llum de la situació actual del món: la Paraula de Déu, sempre viva i actual, ha de respondre a les necessitats i les característiques de les persones del nostre temps.

Feia al·lusió abans als místics. Els místics ho han entès. És cert que Déu està més enllà de les nostres paraules, que tot allò que podem dir de Déu no és Déu. Però en el Fill, el λόγος fet σάρξ, tenim accés a la Paraula de Déu, a Déu mateix, a tot el que podem i necessitem saber per viure units a ell: «Porque en darnos, como nos dio a su Hijo, que es una Palabra suya, que no tiene otra, todo nos lo habló junto y de una vez en esta sola Palabra, y no tiene más que hablar» (Sant Joan de la Creu, 2 *Subida* 22,3).

Agustí BORRELL

Sant Miquel, 44

E – 08911 BADALONA

E-mail: aborrell@teologia-catalunya.cat